

Una tradició contemporània

Bruguera ha estat una de les primeres indústries culturals del país. Abans d'ella hi ha pocs precedents. Cifesa és, potser, el més notable. Va ser pionera en el descobriment de la cultura de masses, a la qual anaven destinats els seus productes, tant el còmic com la novel·la popular. Per això el títol de l'exposició és "Factoria d'humor Bruguera". Com a tal, va fer un paper de primera magnitud en la construcció de l'imaginari espanyol de la postguerra. I específicament en el terreny de l'humor, que li va permetre arribar a sectors socials molt diversos, sense distinció de classe o edat.

Publicació rere publicació, l'humor de Bruguera va adquirir coherència i continuïtat. Les seves vinyetes tenen voluntat universal i intemporal, com és propi del gènere, però, al mateix temps, són deutores de l'evolució d'Espanya dècada a dècada i constitueixen una crònica encriptada de les desventures d'un país que busca escapar dels seus fatalismes històrics. L'argument es repeteix: el joc de les expectatives que sempre resulten fatalment frustrades. Però els objectes del desig canvien: als anys quaranta l'anhel principal és una cosa tan elemental com menjar, perquè la gana corria lliure pels carrers; als seixanta ja es pensava en el pis de propietat o en l'accés al privilegi de les vacances pagades.

Les històries de Bruguera són alhora cruels i entenedidores com la vida mateixa. La marca de la casa és un cert masoquisme fraternal, que desemboca en la microviolència en les relacions personals, però d'una manera que incita a riure. El costat "naïf" –una certa ingenuïtat destructiva– és present en els personatges, testimonis desgraciats de la realitat que sempre estan amb un peu fora de la realitat.

En el procés de construcció de l'exposició, ha anat posant-se de manifest l'actualitat i la pervivència del model d'humor de Bruguera. La recuperació dels còmics de Bruguera no és solament una operació malenconiosa. És, sobretot, una actualització de les fonts d'un humor que segueix bategant encara que sigui amb un format i unes exigències de mitjans nous. Es podria dir que a l'Espanya de postguerra es van consolidar tres tradicions humorístiques: l'humor sarcàstic i esperpèntic que té en el cinema de Berlanga i en els guions d'Azcona la seva expressió més feliç; l'humor *cutre* i caspós de Paco Martínez Soria i Alfredo Landa; i l'humor de Bruguera, testimoni de la mala vida, de les frustracions i d'una certa rebel·lia latent en la societat espanyola.

L'èxit cinematogràfic de *Mortadelo y Filemón* és una confirmació que la tradició perviu. Seguint el solc de la factoria Bruguera podem trobar tant l'Almodóvar de *Laberinto de pasiones*, com la Cubana o la sèrie televisiva catalana *Plats bruts*. I, sobretot, èxits recents com *Siete vidas* o *Aquí no hay quien viva*, veritables apoteosis en l'elevació de la fraternitat sàdica a esdeveniment de cultura de masses. Bruguera va captar algunes fibres profundes del país. I aquí rau el seu èxit. Espanya ha canviat, però hi ha trets que perviuen i que emergeixen de la crosta de la pell de brau per aparèixer a les cases dels espanyols per la porta del televisor, sense distingir gaire entre nacionalitats i regions. Revisitar la factoria Bruguera és, en aquest sentit, un exercici que ens permet incorporar altres perspectives a la comprensió de la cultura

Pròlegs de Josep Ramoneda als catàlegs del CCCB

popular d'avui. Perquè sembla que la rialla dels pobles té algunes constants capaces de sobreviure a qualsevol revolució.